

Božični štiridnevni sestanek hrvatskega učiteljstva v Zagrebu — ob sodelovanju slovenskega predavatelja

Hrv. učit. zadruga »Ivan Filipović« je skupno z JUU sekcijo v Zagrebu priredila ob odlični udeležbi (nad 300!) svoj 4. božični sestanek. Program štiridnevne je bil zamišljen tako, da učiteljstvo dobi vpogled v nove razmere, ki so nastale z upostavitvijo banovine Hrvatske s posebnim oziranjem na nove šolske prilike. Zato so povabili najvidnejše predstavnike hrvatske narodne prosvete in celjaškega pokreta, da podajo svoje mišljenje. Iz Slovenije so pa povabili znanega pedagoškega delavca tov. E. Vranca, ki je lani sodeloval tudi v ministrijski komisiji, katera je pripravila nov državni učni načrt.

Božični učiteljski sestanek je uspel odlično.

28. decembra sta predavala pred. zadruga »Ivan Filipović« tov. Zvonimir Frank in bivši podpredsednik JUU tov. Krajčević Stjepan. Prvi o »Zadrugi Ivan Filipović v novih prilikah«, drugi o »Mislih Antona Radića o šoli in organizaciji narodne prosvete«. Dr. Antona Radića je prikazal kot prvega hrvatskega pedagoškega revolucionarja, ki se je že koncem 19. stoletja odločil boriti proti Nemcu Herbartu. On je bil prvi, ki je razbije ozek obroč didaktične psihologije in metodičnega tehnicizma. Zato je propagiral načelo in sistematično obdelavo problemov kulturne filozofije in sociologije. Poleg psihologije priznava kulturno-sociološko fundacijo pedagogike. Prvi je on med Hrvatov vnesel načelo nacionalno-kulturnih in socialno-ekonomskih faktorjev v šolstvo. Iz tega širokega naziranja je nastala v mnogih delih svojstvena ideologija, ki so ji temelji: narodna kultura, narodna inteligenca in narodna šola. Radićev pedagoški nazor postaja evangelijski za nove hrvatske šolske razmere.

Popoldne je predaval predsednik »Gospodarske sloge« dr. Rudolf Bičanić o »Ekonomskega stanju vasi in tendenci njenega razvoja«. Analiziral je ekonomsko in socialno stanje v posameznih predelih Hrvatske ter pokazal na primerih, kako je stanje šole odvisno od tega razmera. Šola sama ne bo mogla dvigniti kulturno stanje, če istočasno in vzporedno ne bomo z ekonomskimi ukrepi sanirali vasi.

29. decembra je poročal znani pobornik za moderno hrvatsko šolo prof. dr. Sigismund Čajković o »Osnovnih principih za načrt novega šolskega zakona«. Na idejah bratov Radićev je pokazal, kako mora šola »služiti narodu«. Ljudstvo nikoli ne bi smelo smatrati šole kot breme. Kar da za šolo, mora dati iz srca v dobri zavesti, da je šola zato tukaj, da mu koristi. Šola mora ostati 8 letna »pučka škola«, ki mora v poletnem času dovoliti olajšave, ne pa spustiti deco po 4 letih iz šole. V tem oziru so se razmere po letu 1918.

na Hrvatskem v toliko poslabšale, da je danes v »višji narodni šoli« 6400 otrok, dočim so v hrvatsko-slavonskih krajih leta 1918. imele ponavljajne šole (5.—8. šol. leto) še 68.000 otrok! Torej je padec po 20 letih beležil 90 % nazadovanje, kar je katastrofalno dejstvo! Učitelji bodo banovinski uslužbenci, ki se morajo živeti v razmere vasi in vaškega otroka.

Popoldne je odgovoril tov. E. Vranec na vprašanje: »V kakšni smeri je treba reformirati učni načrt?« V 1 in pol urnem referatu je razvil teorijo učnega načrta. Na osnovi njegovih znanih grafično ponazorjenih paralel je dokazal medsebojno zavisnost sociološke, psihološke, pedološke in pedagoško-didaktične komponente v eno mogočno skupno rezultanto — šolsko in vzgojno dejavnost. Dokazal je, da problem učnega načrta ni izolirana zadeva, ki bi se dala pri zeleni mizi reševati brez poznavanja vseh ostalih faktorjev. Dosedanje statično gledanje šole je odločilo, da so sestavljali učne načrte za ljudsko šolo srednješolski profesorji, za srednjo šolo pa univerza. Dinamično stališče v pedagogiki gleda celostno na ves problem in ga veže zelo tesno na poznavanje sociološke strukture, otroka in sodobnih pedagoško-didaktičnih načel. Pri vsem tem mora kot izvrševalec učnega načrta sodelovati v izdatni meri učiteljstvo, ne pa morda samo politični ali profesorski krogi.

Z gromkim aplavzom so navzoči sprejeli izvajanja predavatelja. V diskusiji, ki je sledila, so zlasti podčrtali vlogo učitelja pri sestavi učnega načrta predsednik Frank, Frančević, predsednik JUU Marinčič in končno dr. Čajković, ki je priznal učiteljstvu pravico do sodelovanja pri bodočih zakonih in načrtih. Takoj je bil sprejet tudi predlog za osnovanje odbora, ki bo pripravil ves potreben material za bodoče delo.

Govorniki so se s priznanjem spomnili tudi slovenskega »Učiteljskega pokreta« pri slovenski sekciji JUU. Več let že delajo večinoma mladi delavoljni učitelji na Hrvatskem in v Sloveniji skupno s tem, da po enakih načelih proučujejo vas in otroka. To je važen pogoj za uspešno delo v smeri pedagoške teorije in prakse. Učit. pokretu v Sloveniji so bile ob tej priliki izrečene tople simpatije in pozdravi za željo kongenialnega dela tudi v lepši bodočnosti.

Tretji dan je bil posvečen anketi o duševnem in telesnem stanju otroka. Dr. Dinko Tomašič pa je 4. dan predaval o »Tendencah družbenega razvoja na Hrvatskem«.

Zivahno sodelovanje vseh poslušalcev je skozi vse štiri dni bilo na višku. Hrv. učit. zadruga »Ivan Filipović« je s božičnim sestankom doživela pravi trijumf, h kateremu ji iskreno čestitamo!

Učiteljica začetnica o svojem delu

Pričujoče predavanje je imela učiteljica začetnica Milena Petrova na božičnem sestanku članic zadruge »Dom učiteljic«. Ker je v njem marsikak migljaj in marsikaka misel, ki utegne biti zanimiva za mlado in staro med nami, ga prinašamo v celoti. Veselilo nas bo zlasti, če bo dal članek pobudo za izmenjavo misli zlasti s strani mlajših.

Lansko leto nas je prišlo mnogo v Prekmurje, kjer smo začele svojo poklicno pot. Ko s priporočeno težavo in veselje od prvih dni do danes, smo si bliže, ker smo doživljale skoraj vse enako. Vse smo prišle nepripravljene in nezrele za poklic in za življenje. Nismo me krive, da je tako. Večkrat razmišljamo, kakšne namene imajo tisti, ki odločajo o vzgoji učiteljskega naraščaja. V našem šolanju je bilo toliko zgrešenega, da se v glavi porodi vprašanje, ali oni ne poznajo življenja in današnjih zahtev do šole in učitelja ali pa je prepred med nami in ljudstvom namerno ustvarjen. Naj bo že kakor koli, danes se moramo reševati mi sami.

Brezposelnost je pustila v nas trajne posledice. Ko smo dobile službo, so bile na mah pozabljene vse težave in bridkosti, objela nas je sreča in neživljena hvalečnost. Joj, kako mehka je bila tiste dni naša hrtenica. In mnoge so se takrat upogajale in se niso več zravnale. Misel na toliko obetajoč učiteljski poklic, na dom, na sitno milostivo je doprinesla svoje. Uradniški duh je zavel v mladih dušah.

V Prekmurje smo prišle. Ko smo se vozile od postaje na svoja mesta akosi velike ravninske vasi, smo gledale najlepše. Za pripombe svojcev o mlakužah, vlažnih stanovanjih, malariji in razparčenih njivah ni bilo takrat prostora v našem srcu. Ravno tako je bilo prve dni v šoli. Sama dobrota, sama ljubezen. Kmalu je bila končana ta prva pesem. Otroci so hitro spoznali priliko, da lahko zaživijo po svoje, nam pa so se izmikala tla pod nogami. Začele smo s iskanjem po knjigah in zvezkih iz učiteljskega in vedno težje je bilo. Vsak dan bolj smo spoznavale, da nas je učiteljstvo pustilo na cedilu in da razen dobre volje in hotenja po delu ni v nas ničesar. Ko je minila prva potlačena, je vsak napravil sklep, da bo podvihal rokave in začel s delom. Delovnih snov smo se oprijele bolj instinktivno, kot pa iz drugih razlogov. Sestavljale smo, iskale snov, ko pa sem prišla natančno pripravljena v razred, sem kmalu spoznala, da sem daleč od otrok. In tako je šlo naprej. Delo v razredu je bilo brezbarvno, odnos do otrok sentimentalen, vse je bilo daleč od razpoloženja, ki ga ustvarja pravo življenjsko delo. Kako naj izboljšam, kje naj začnem, kakšne metode naj se oprimem, v glavi se je kar vrtele. Dnevi pa so tekli in vsaki dan bolj sem se bala poti v šolo. Učni načrt pa je gledal kot spaka iz vseh kotov. Na šoli smo bili sami pripravnik, ki smo se drug drugemu lahko le potožili. Danes je seveda samo nekoliko boljše. Najti cilj svojemu delu in potem izgraditi odnos do vsakega otroka, poiskati vsebino in metodo šolskega dela, tu bom lahko vrtila in delala nekaj let. In velik greh je, da nam učiteljstvo ni dalo vsaj nekaj temeljnih kamnov, na katerih bi lahko zdaj gradili. To je greh nad kmečkimi človekom, ki mu je ljudska šola edina izobraževalna institucija in učiteljstvo nosi velik delež pri tem, da nudi šola tako malo kmečki mladini. V nas je volje po delu dovolj, skoraj vsa naša energija se iztrabi v iskanju najosnovnej-

ših pedagoških izsledkov danes, ko svoj poklic že izvršujemo.

Pa še pogledimo malo dolžnosti, ki jih moramo izvrševati. Tovarišica, ki je bila lani nastavljena, je sama na dvorazrednici v čisto maščarski vasi. Celodnevni pouk, upraviteljske posle in gospodinjska dela opravlja, zdaj, ko si mora s čitanjem, razmišljanjem in z opazovanjem življenja izgrajevati svoje strokovne temelje. Kaj naj poroča k temu ona in njeni otroci? Tako se godi večim.

Ne tožimo, ne bojimo se dela, vendar pa ne moremo sprejeti čestih težkih obsodb svojih otrok in njihovih staršev, ker v nas ni krivde zato, da jim nudimo tako malo. Premladri in preslabi smo, da bi reševali te pedagoške in življenjske probleme.

Ko se trudiš, da bo šola čimbolj življenjska in opazuje življenje v vasi, naletiš na stvari, mimo katerih ne moreš. Marsikdo že dvomi, če je danes izvenšolsko delo potrebno ali ne. Mi, ki živimo na vasi in smo iz vasi doma, ob tem nimamo časa razmišljati, mi samo vidimo neštevilne vrzeli in ne vemo kje in kako zagrabit, da bi bilo uspešnejše. Najbolj šolanji ljudje smo na vasi, najmanj ur zaposleni, vidimo razmere do dna, saj smo z življenjem teh ljudi neposredno povezani in vse to nas sili, da skušamo nekatere prijeti in po svojih močeh doprinesiti malo, malo malenkost k izboljšanju. Pa zopet stara pesem! Praznih rok so nas poslali sem, pre malo znamo. V delokrog učiteljice bi spadalo predvsem gospodinjstvo, zdravstvo in šivanje, a velika večina zna le nekaj umetnih ročnodelskih vbov. Trdim, da tudi to ni naša krivda. Dokaz za to je, da učiteljice na zborovanjih odločno zahtevajo praktične počitniške tečaje. Torej, sedaj bi se izobrazile, mnogo bolj pa bi se se prej, le prilike bi bilo treba. Radi neznanja se danes učiteljstvo tako malo izvenšolsko udejstvuje. Tovarišicam, ki pa prihajajo iz mesta, je še mnogo težje. Ne razumemo dialektika, težko se približajo vaščanom, njihovo bistvo jim je tuje in se rajši zapirajo v svoje sobice, čeprav bi mnoge radi pomagale, pa ne vedo kako. Za vse je treba znanja, nam pa tega največ manjka. In vsaka ve, da se edino z delom lahko približa delovnim ljudem, še tako prijazne besede in smehljaji ne zaležejo mnogo. In tako je danes učiteljstvo precej daleč od vasi. Vzgoja v učiteljsku je vse prej, kot pa nas vzgajala v ljudske vzgojitelje in nas navajala, da bi skušali čim globlje dojeti in poseči v ljudsko življenje. Druge stvari so bile važnejše. Danes pa hodi mnogo naših z zaprtimi očmi in z zaprtim srcem skozi življenje.

Ne bom pravila, kako vpliva na mladega človeka, ko hočeš, poizkusiš, se trudiš, pa vidiš, da ne zmoreš. Za maoge je to usodno, začno se bati ljudi in se čisto osamijo. Druge pa si polščijo polje, kjer se na lažji način uveljavijo, pa četudi za ceno svojega dela in ugleda.

Prepričana sem, kjer živi 40 ljudi, tam bi lahko dobro živela tudi učiteljica. Če pa je vzgojena tako, da ne more najti stikov s svojo okolico in ostane vedno tuja, je nesrečno bitje, vredno obžalovanja. In takih je danes mnogo. To ne bi bilo potrebno, ker bi mladi ljudje morali in mogli biti vzgojeni tako, da bi se živeli in pozitivno razvijali v vsakem miljeju. Danes pa osobno hira mnogo tovarišic tudi v večjih krajih in čestokrat srečaš mlado starko.

(Dalje prihodnjič.)

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Spoznaj zmote, da ubereš pot boljše bodočnosti!

Vzdihni o našem težavnem položaju so prve reakcije na poziv: aktivizirajte se tudi vi učitelji pripravniki. Doslej smo nosili našo bol molče, danes jo odkrivamo. Molčali smo, ker smo vajeni »reda«, ker smo zaupali »smotreni« in »pravilni« urejenosti našega življenjskega položaja. Pa tudi zato, ker so nas tako učili od otroške dobe tja do zadnjega tromesečja v petem letniku učiteljskega.

Vedno je bilo dovolj dela s prisvajanjem spominske snovi, dovolj domačih nalog in premalo časa ter še manj prilik in zanimanja za naše resnično duševno doživljanje; za naše probleme, borbe in razvoj. V svoji vestnosti so profesorji videli zahteve učnega načrta in snovi ter dijaka, ki se tej snovi upira, ali pa ji podleže in postane živa izdaja šolskih knjig. Tako so se nekateri dijaki učiteljski stalno borili s snovjo, drugi pa jo radi nujnosti, priti sigurneje do učiteljskega kruha, tlačili siloma v možgane. Spominski centri v naših glavah so bili preobremenjeni, ostala področja duševnega dela so pa imela trajne počitnice.

In tako ni čudno, da jih ta ali oni tovariš odkrije v sebi šele, ko kot reven učitelj pripravnik razmišlja o tem in onem.

Da ni dobro imeti preveč svojih misli in pobud, korakov k napredku in ljubezni do čiste resnice, so nam pa veliki ob odhodu z učiteljskega, ko se je reklo: »Skrbite, da boste dobro čuvali košček svojega kruha«. Tedaj še namreč ni bilo tako očitno, da se bo košček spremenil v drobtinico, o kateri ugibamo, s katere mize je padla.

Poslovili pa smo se od profesorjev in učiteljskega in šli svojo pot dalje. Čutili smo: »Sonca še ne bo, a oddaljila se je od nas vsaj ona najtežjih megel.« In potem — mi smo mirno trpeli v brezposelnosti.

Učiteljska organizacija — ki nam sedaj nudi čvrsto oporo in možnosti pravilnega najdenja v razmerah današnjih dni ter podpira naša stremjenja k dvignjen vrednot našega poklica do čim večje zavednosti — je bila tedaj od nas oddaljena. Vedeli smo za njo, videli tu in tam stanovski list — a to je bilo za naše resnične potrebe mnogo, mnogo premalo. Šele po letih brezposelnosti — ko je ta ali oni tovariš in tovarišica že pristal na to ali ono smer prosvetnega dela kot predpogoj »hitre« nastavitve, ko ga je že več ali manj zajel in uporabil stranski tok odločujočih činitelj — se je javila stanovska organizacija

s svojimi moralnimi zahtevami. Da je bil vstop manj spontan in optimističen, je z ozirom na navedeno umljivo. Da je ta ali oni vstop odklonil, bo z ozirom na razvoj razmer trenutno pojmljivo. In vendar so ogromne možnosti, ko organizacija lahko dviga že učiteljske k vzvišanju v vrednostne strani učiteljskega poklica.

Predpogoj vsemu je umevaloč kontakt organizacije z učiteljskimi. Formalnosti pravil in slične naj ne bodo ovire k napredku, ampak le nujno ogrodje. V ospredju naj ne bodo zahteve in pričakovanja organizacije, ampak potrebe in problemi učiteljskih. Organizacija naj jim nudi tudi možnosti polnega uveljavljanja in življenja v našo skupnost že sedaj, ko še kot dijaki sede pod katedrom.

Ce žrtvuemo za pevski zbor, za podporne fond, za delo našega pokreta, žrtvuemo še za učiteljske. Vsaj učiteljski v sadnjih dveh ali treh letnikih naj prejema brezplačno ali po znižani ceni naš stanovski list. Otvori naj se rubrika »Glas učiteljskega naraščaja«, ali pa naj ima »Učit. tovariš« mesečno prilogo s istim naslovom. Tu naj se objavljajo samo prispevki učiteljskih. V Ljubljani in Mariboru naj se pri učiteljskih društvih osnuje »odsek učiteljskih«. Omejnjeni učiteljski društvi naj svoj delokrog poglobita in razširita v toliko, da bosta s pomočjo žive zveze z učiteljskimi aktivno sodelovali za čim boljše kvaliteto našega naraščaja.

Tovarišice! Tovariši! Tudi vi ste posedali dolga leta po šolskih klopih. Tudi vi ste doživljali v njih to in ono nepravilnost, ki bi lahko izostala. Obiskovale so vas stalne zahteve in potrebe učnega načrta za učiteljske ter čisto pomanjkanje toplote vzgojiteljev, ki bi naj razpršili vaše notranje težave in dvignili k življenju vaše pristne naravne sile in zmognosti.

Oglasite se k objektivnemu prikazu tega problema, da bomo bodočim tovarišicam in tovarišem, ki so dijaki učiteljske, olajšali in osvetlili korak do učiteljskega poklica, a zase ubrali pravilnejšo pot v vsem našem delu. Naj bo naša rubrika odsev našega resničnega življenja, ne zlaganega in hlinjenega, ne zakritega v skrivne boleče kotičke naše duše, ampak sproščena v vseh naših silah za delo k spoznanju resnice kot osnove k boljši bodočnosti.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— Propaganda pogodovanja na ljudskih šolah je bila lansko šolsko leto v naši banovini tako uspešna, da so šolski otroci posadili 455.231 sadik raznega gozdnega drevja. Pri sajenju je sodelovalo 40.866 otrok pod vodstvom 1396 učiteljic in učiteljev. Da bi bila propaganda za pogodovanje čim najbolj učinkovita, so bile v nekaterih banovinah vpeljane posebne karte za učence, ki sodelujejo pri pogodovanju. Na teh kartah so slike iz življenja gozda s raznovrstnim besedilom, kakor s pesmicami in nauki, zlasti pa za znano »Mohtivno gozda«. Na drugi strani kartona je pa ime šolarja ter podatki o času sajenja s številom vsajenih sadik. Čeprav je naša banovina najmanjša, vendar v nobeni drugi banovini države niso šolski otroci posadili toliko drevcev. V vsej državi je bilo namreč lani vsajenih 1.896.443 sadik, da so naši šolarji nasadili kar četrtno v vsej državi vsajenih sadik. Da to akcijo podpre, je beograjski dnevnik »Politika« 14. oktobra l. l. razpisal 6 nagrad za one učitelje, ki bodo lneli pri sajenju največ uspeha. Prva nagrada znaša 5000, druga 2000 in tri po 1000 din. Učitelji in učiteljice, ki žele tekmovati, naj pošljejo do kraja junija t. l. uredništvu »Politike« dokaz pogodovanja, ustanovitve šolskih drevnic, števila vsajenih drevcev in pogodovne površine. Dokaz naj potrdi občina in šumski referent. Tem podatkom je treba tudi priložiti opis pogodovanja. Nagrade razdeli poseben odbor, ki so v njem predsednik JUU g. Ivan Dimnik, ex. predstavniki ministristva za šume in rudnike in član uredništva »Politike«. Po nekaterih krajih so šole svoje naloge opravile s posebnim propagandno-slovesnostjo, ko so hodili šolarji k sajenju v sprevedu s potrebnim orodjem in mladimi drevci, prav tako pa s tablami in zastavami z napisi »Varujte gozde!«, »Ne uničuj lesova!«, »Varuj, neguj in prizanašaj gozdu!«. Učitelji, predvsem pa šumski referenti so

imeli poučna predavanja, da so bile te manifestacije za pogodovanje povsod zelo simpatično in s pohvalo sprejete. »Jutro«, 6. l.

— Osnutek uredbe o banovinskih uslužbencih je priobčen v »Slov. narod« 3. januarja. Plače uradništva so prav take, kot so bile določene v uradniškem zakonom iz leta 1931. Važne pa bi bile v tem projektu sledeče določbe, ki bi ob prenosu poslov na banovine tangirale tudi učiteljstvo:

Cl. 10. Banovinskemu pragmatičnemu uslužbencu se prizna po čl. 116. zakona o uradnikih za odmero količine osebne pokojnine:

1. službena doba, prebita kot dnevničar, kontraktualni uradnik, honorarni uslužbenec.

2. čas, dejansko prebit pri odslužitvi obveznega roka ali vojaški vaj, bodisi da je obvezni rok pred vstopom v službo, ali med službeno dobo in brez pizra na čas vstopa v javno službo ali starost uslužbenca.

3. čas, ki ga je prebil banovinski uslužbenec (pragmatični dnevničar, kontraktualni), aktivni ali upokojen v vojaški službi med vojno, se šteje za odmero pokojnine tako, da se šteje za vsako leto, v katerem je bila vojna, še po eno leto.

Cl. 11. Banovinski uslužbenec izpolnjuje pogoj za pravico do osebne pokojnine, ko dovrže 10 let, prebitih v aktivni državi, v aktivni banovinski službi pri bivših oblastnih samoupravah, v ta rok se računa tudi čas, prebit v službi države do 1. januarja 1930, v svojstvu dnevničarja, honorarnega ali kontraktualnega uslužbenca.

Cl. 18. Uradniki v strokah, za katere so zahteva nepopolna srednja šola, napredujejo od X. do višete VI. položajne skupine. Uradniki v strokah, za katere se zahteva popolna srednja šola, napredujejo od IX. do višete IV. položajne skupine 2. stopnje. Uradniki v strokah, ki zahtevajo fakultetno izobrazbo, napredujejo od VIII. položajne skupine na-